

15-18 jaar

Weet
jij
veel...

van mensenrechten

En hoe
denk je
erover?

Docentenhandleiding
Voortgezet onderwijs

2010

Platform Mensenrechteneducatie
Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten

van mensenrechten

En wat betekenen ze voor je?

INHOUDSOPGAVE

1. Introductie: Hoe werkt het project?	3
2. De (gast)les: Een inleiding in de mensenrechten	4
2.1 Leerdoelen	4
2.2 Een inleiding in de mensenrechten	4
3. Introductie op het onderzoek	6
3.1 Leerdoelen	6
3.2 Mensenrechten in ons dagelijkse leven	6
3.3 Interviews afnemen	6
4. De nabespreking	7
4.1 Leerdoelen	7
4.2 De Wedstrijd	7
5. Achtergrondinformatie over mensenrechten	8

BIJLAGEN

- A. Werkbladen:**
 - Werkblad 1
 - Werkblad 2

- B. Materialen voor het onderzoek**
 - Interview ABC: Hoe moet je interviewen?*
 - De vragenlijst*
 - Het formulier: "Mijn verhaal over Mensenrechten"*
 - Het wedstrijdformulier*

- C. Additionele oefeningen**
 - Spel: Zet een stap naar voren*

- D. Informatie voor ouders**

van mensenrechten

En wat betekenen ze voor je?

1. Introductie: Hoe werkt het project?

Het project bestaat uit 3 delen:

1. Een les bestaande uit een klassikale inleiding in de mensenrechten, al dan niet op 26 april door een gastdocent.

De klas krijgt een les over mensenrechten, waarbij aandacht wordt besteed aan wat mensenrechten zijn, waarom deze zijn opgetekend, welke soorten mensenrechten er bestaan en hoe deze rechten worden gewaarborgd. Dit aan de hand van een rollenspel en debat over mensenrechtenstellingen en –dilemma’s. De leerkracht/gastdocent heeft een spiekbriefje met de antwoorden en gebruikt deze om de discussie te stimuleren en af te ronden. Voor deze les kan werkblad 1 worden gebruikt, dat u kunt vinden in bijlage A. Hierin staan oefeningen die met de klas kunnen worden gedaan.

2. Een onderzoek naar de betekenis van mensenrechten in ons dagelijks leven, waarbij leerlingen iemand een vragenlijst laten invullen en een interview afnemen

-> Na de les wordt er een introductie gegeven over Hét Mensenrechtenonderzoek. De leerlingen krijgen een vragenlijst en een “mijn verhaal” formulier. Deze nemen ze mee naar huis om twee mensen mee te interviewen. Wie dit zijn mogen de leerlingen zelf kiezen. Het kan bijvoorbeeld een iemand zijn die dichtbij hen staat zoals een ouder, verzorgende, opa of oma, en daarnaast iemand heel anders, die volgens de leerling een interessant verhaal over mensenrechten zou kunnen hebben. De buurvrouw/buurman die uit een ander land komt? De gehandicapte muziekdocent? Het is aan de leerling.

-> Het interview wordt bij voorkeur direct op internet ingevuld. Dit kan vanaf 26 april op www.mensenrechtenonderzoek.nl. Scholieren beginnen dan bij “Ben jij tussen de 15-18 jaar?”. De vragenlijst wordt direct doorgestuurd, het “verhaal” wordt eerst uitgeprint.

In bijlage B staan een interview ABC voor de leerlingen (met interviewtips), de vragenlijst en het “mijn verhaal” formulier.

3. Een klassikale nabespreking, waarbij de leerlingen in beeld brengen wat ze hebben geleerd.

Voor de nabespreking kan **werkblad 2** worden gebruikt, dat u kunt vinden in bijlage A. De leerlingen brengen het geleerde in beeld. Met een filmpje, foto’s, een schilderij, een gedicht of op een andere manier. Klassen die dit vóór 25 mei insturen maken kans op een excursie naar Straatsburg, waar het EHRM staat. In bijlage B treft u het wedstrijdformulier met verdere uitleg.

van mensenrechten

En wat betekenen ze voor je?

2. De (gast)les

Deze les kan ofwel door de docent verzorgd worden, ofwel door de gastdocent op 26 april 2010. In het laatste geval kan de docent ervoor kiezen om met het aangeboden materiaal in een aantal lessen verder te verdiepen. Het is van belang om van tevoren genoeg werkbladen uitgeprint te hebben. De school is hiervoor verantwoordelijk.

2.1 Leerdoelen:

- > De leerlingen weten waarom mensenrechten ooit opgeschreven zijn
- > De leerlingen weten waarom mensenrechten nodig zijn
- > De leerlingen kunnen een onderscheid maken tussen vrijheidsrechten, politieke rechten en sociaal-economische rechten
- > De leerlingen weten waar mensenrechten te vinden zijn
- > De leerlingen begrijpen dat rechten soms met elkaar kunnen botsen, en dat er dan een afweging nodig is
- > De leerlingen begrijpen dat mensenrechten soms ten behoeve van de rechten van anderen of veiligheid kunnen worden beperkt
- > De leerlingen weten wie verantwoordelijk is voor het waarborgen van mensenrechten

2.2 Een inleiding in de mensenrechten

Dit project gaat over mensenrechten. Mensenrechten zijn die rechten die je hebt, gewoon omdat je mens bent. Tijdens de Tweede Wereldoorlog legde de Amerikaanse president Franklin Roosevelt aan het Amerikaanse congres uit waarom Amerika meedeed aan de oorlog: het beschermen van de vier vrijheden – de vrijheid van meningsuiting en van godsdienst, en de vrijwaring van angst en van gebrek. Deze vrijheden zijn na de Tweede Wereldoorlog vastgelegd in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.

Als jullie nu de Commissie zouden vormen die onder leiding van Eleanor Roosevelt de Verklaring opstelde, welke rechten zouden jullie erin opnemen? Neem even 5/15 minuten om te overleggen (afhankelijk van de beschikbare tijd). Kijk daarna naar het filmpje op www.humanrightsactioncenter.org/dyr/ en kruis aan hoeveel jullie er goed hadden.

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens is een Verklaring, en niet daarmee juridisch niet bindend. Uit die Verklaring zijn allerlei Verdragen voortgekomen, waarin wel bindende afspraken staan. Het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens is voor ons in Nederland het belangrijkste, maar je kunt ook denken aan het Vrouwenverdrag, het Kinderrechtenverdrag, het VN Verdrag inzake Burgerlijke en Politieke Rechten en zo nog veel meer. Bepalingen in internationale verdragen gaan in Nederland voor op de Grondwet.

Waarom zijn mensenrechten nu nodig? Wij gaan dit onderzoeken met het spel: Een stap vooruit.

Speel het spel "Een stap vooruit", zoals opgenomen in Bijlage C

van mensenrechten

En wat betekenen ze voor je?

-> Vanuit dat idee van gelijkheid en gelijkwaardigheid van iedereen zijn er eigenlijk drie soorten mensenrechten. De eerste groep beschermt jouw vrijheid. Een regering mag natuurlijk nooit moorden, of martelen, of iemand zomaar gevangen houden. Maar ook niet zomaar je brieven of mails lezen, je huis binnendringen of je spullen afpakken. Denk maar aan Anne Frank. Je hebt bijvoorbeeld ook de vrijheid om te geloven wat je wilt, en je ouders zijn vrij om te kiezen naar welk soort school jij gaat. Dit heten de vrijheidsrechten. Als er iets misgaat, dan heb je recht op toegang tot een onafhankelijke rechter, en op een eerlijk proces. Een tweede groep rechten zorgt ervoor dat jij mee kan bepalen wat er in jouw land gebeurt. Door je mening te geven, te staken en – vanaf je achttiende – mee te stemmen over de regering. Dit zijn de politieke rechten. Ook moet de regering voor bepaalde dingen zorgen, bijvoorbeeld dat iedereen naar school kan, en als dat nodig is naar het ziekenhuis. Dit zijn de sociale en economische rechten.

Kijk nu naar de rechten uit de Universele Verklaring op werkblad 1. Welke rechten zijn volgens jou vrijheidsrechten? Maak deze geel. Welke zijn politieke rechten? Maak deze rood. En welke sociale en economische rechten? Maak deze oranje.

-> Het komt vaak voor dat rechten met elkaar botsen. Dan moet bijvoorbeeld de rechter een afweging maken tussen twee rechten. Jullie gaan nu zelf voor rechter spelen: kijk maar naar het werkblad 1.

Bij tijdgebrek kan de helft van de leerlingen de eerste casus voorbereiden, en de andere helft de tweede. Na een onderling debat voeren dan 2 x 2 leerlingen ook nog een plenair debat over dit onderwerp.

-> Wie is er nu verantwoordelijk voor het beschermen van mensenrechten? Welke mensenrechtenschendingen vinden jullie – in de wereld van vandaag – het meest zorgelijk? Wie zou daar nu iets aan moeten doen? Kruis dat aan op het werkblad.

Bespreek dit na. Leg uit dat in principe antwoord A juist is: regeringen sluiten verdragen waarin zij beloven mensenrechten te beschermen, en zij moeten ervoor zorgen dat mensenrechten bevorderd, beschermd en gerealiseerd worden. Toch gaat dat vaak niet zonder de hulp van maatschappelijke organisaties en van ons allemaal.

Afsluiting

Jullie hebben nu geleerd wat mensenrechten zijn, waarom ze nodig zijn, wie ze moeten beschermen en dat ze soms met elkaar kunnen botsen. Wij hebben het vooral gehad over de betekenis van mensenrechten voor de meest kwetsbare mensen op de wereld. Volgende keer gaan wij kijken naar de betekenis van mensenrechten in ons dagelijks leven: in de klas, en met het mensenrechtenonderzoek.

van mensenrechten

En wat betekenen ze voor je?

3. Introductie op het mensenrechtenonderzoek

3.1 Leerdoelen:

- > De leerlingen beseffen het belang van mensenrechten voor hun dagelijks leven
- > De leerlingen verzamelen 'verhalen' over mensenrechten van mensen dichtbij hen, en leren zo meer over het belang van mensenrechten in Nederland
- > De leerlingen oefenen met een interview

3.2 Mensenrechten in ons dagelijks leven

Vorige keer hebben wij het gehad over wat mensenrechten zijn, en waar zij staan. Nu gaan wij kijken naar wat mensenrechten voor ons betekenen.

Zijn mensenrechten nu ook belangrijk in Nederland? De helft van de klas bedenkt argumenten voor deze stelling (bv alle leerlingen met voornamen die beginnen met A-K) en de andere helft bedenkt argumenten tegen. De leerlingen gaan eerst met elkaar in debat, en dan twee leerlingen plenair.

Met dit project gaan wij verhalen verzamelen over de betekenis van mensenrechten in het dagelijks leven. De komende tijd gaan jullie hierover twee mensen interviewen. Maar laten wij eerst bij onszelf beginnen: vorige keer hebben wij de drie categorieën rechten besproken: de vrijheidsrechten, de politieke rechten en de sociale en economische rechten. Kijk goed naar het overzicht van die rechten op werkblad 2 en kies er een uit die jij, voor jouw dagelijks leven heel belangrijk vindt. Het recht op privacy, omdat iemand ooit je dagboek las? Het kiesrecht, omdat je wilde dat jij ook al kon stemmen? Schrijf zo uitgebreid mogelijk op waarom je dit recht aankruiste, met een voorbeeld.

3.3 Interviews afnemen

In dit deel bereidt de leerkracht de leerlingen voor op het mensenrechtenonderzoek thuis. Hiervoor vragen de scholieren twee mensen om mee te doen: een ouder, de buurman, de winkelier. Dit onderzoek bestaat uit twee delen: de geïnterviewde vult eerst, zonder informatie na te kijken, een vragenlijst in. Dit kan direct op internet (www.mensenrechtenonderzoek.nl) of eerst op papier. Het is handig om de vragenlijst even samen in de klas te bekijken. Deze wordt dan gewoon niet opgeslagen. Deel II is het moeilijkst: het optekenen van een verhaal over het belang van mensenrechten voor het dagelijkse leven van de geïnterviewde. In het voorbereiden hiervan in de klas kunnen leerlingen naar het voorbeeldinterview met Francine Oomen op www.mensenrechtenonderzoek.nl kijken. Na het interview kunnen de geïnterviewde mensen hun e-mailadres op internet of op een strookje invullen en daarmee meedingen voor een reis naar het hoofdkwartier van de Verenigde Naties in New York.

De leerlingen krijgen 4 zaken mee naar huis:

- > een uitleg voor de ouders
- > de vragenlijst om door ouders zelf in te vullen
- > het formulier voor 'het verhaal'
- > een strookje voor het emailadres.

De vragenlijst, het verhaal en het mailadres kunnen ook via de website ingevuld worden (bij de volwassenen): het is dan wel belangrijk om het verhaal uit te printen, om mee te nemen naar school. De scholen die vanaf 26 april meedoen, kunnen misschien de vragenlijst voor de meivakantie meegeven, waarna de leerlingen na de meivakantie met de interviews terugkomen.

4. De nabespreking

Terug op school wordt klassikaal nabesproken wie de leerlingen hebben geïnterviewd, waarom juist deze mensen, wat ze van de verhalen die ze hoorde vinden, en wat ze hiervan hebben geleerd? De resultaten van de interviews worden (bij voorkeur) digitaal ingevoerd of per post verzonden naar de organisatie.

4.1 Leerdoelen:

- > De leerlingen leren wat mensenrechten voor hen betekenen
- > De leerlingen leren over mensenrechten vanuit het perspectief van een ander

4.2 De wedstrijd

De klas kan nu op 2 manieren meedoen aan de wedstrijd:

I door het onderstaande formulier in te vullen en te sturen naar ons postadres (inclusief, eventueel, de papieren vragenlijsten die zij thuis en op school hebben ingevuld en de strookjes voor de NY-wedstrijd).

II door wat zij hebben nabesproken in de klas te verbeelden, bijvoorbeeld door een collage te maken, een foto of een filmpje. Ook de collage kan worden ingestuurd op ons postadres (ook inclusief de papieren vragenlijsten van thuis). De inzendingen moeten uiterlijk 25 mei 2010 door de organisatie zijn ontvangen. Zie voor de volledige spelregels en voorwaarden het wedstrijdformulier!

Weet
jij
veel...

van mensenrechten

En wat
betekenen
ze voor je?

5. Achtergrondinformatie en lessuggestie

- > Het Kinderrechtenverdrag (taalniveau van leerlingen):
http://www.cmo.nl/pmre/?Voor_leerlingen%3A_teksten:Kinderrechten
- > De volledige tekst van de Nederlandse Grondwet:
<http://www.minbzk.nl/onderwerpen/grondwet-en/grondwet-en-statuut>
- > Mensenrechteneducatie in het Nederlands: <http://www.vormen.org/Kompas/index.html>
- > Uitgebreide internationale overzichten, inclusief veel lesmateriaal, op:
http://www.hrea.org/index.php?base_id=102 en
<http://tandis.odihr.pl/documents/hre-compendium/>
- > Materialen op het leermiddelenplein: <http://www.leermiddelenplein.nl/>
- > Meer informatie en organisaties die bv gastlessen kunnen verzorgen vindt u op:
www.mensenrechteneducatie.nl en via www.mensenrechtenonderzoek.nl